



talmas vízi útja, mely a társadalmi élet nagy Océánján az ó világból az új világ felé vezet.

A mindennapi kenyéren túl nem, vagy alig gondoló munkás osztálytól kezdve, a vagyonsodás vas hidait építő csoportján keresztül egész a szaktudományok buvárainak érdemrendes seregéig ma már — lehet mondani — minden társadalmi osztály megkísérti tapasztalatát az egyesületi élet terén.

S e hazában mi is — orvosok és gyógyszerészek — rokonszenvezünk a rendszeres társulás eszméjével és igyekszünk fenntartani — a hol csak lehet egyszer életre keltett egyesületeinket.

De talán nem csalódom, ha azt állítom, hogy hiúság még eléggé kitisztázta a célt, melyért hazánkban e két rend tagjait többnyire együttes társaságba állították.

Világosan és a mi körülményeink közt mindenre nézve meggyőzően körvonalozni azt nem is könnyű.

S mint hogy nehéz feltalálni az összetartás alapját, nem csoda, ha a hazai orvos és gyógyszerész rendnek némely egyesülete felbomlik, miután a megélhetés nehéz gondjait megköszölte, vagy létre jönni sem bír, bármennyire fáradoznak is érte egyes érdeklődők.

A fővárosban a budapesti kir. orvosegyetnek könnyű fenntartani s ma már virágozni, mert czélja — a tudományos értekezések halgatásán és néha vitáin — a tudomány terjed, s az orvosi egyetem tözomszégségében van. A kik az egyetemről kikerültek, meennek a kir. orvos egylet rendes tagságának czime és oklevele után.

De a vidéken a szaktudomány számára értekezéseket szervezni nincs idő és nem lehet kedv s ha ezek vannak is: az értekezéssel székre kell ülni, s utazva felkeresni valakit, a kinek azt elmondjuk.

Vidéki talajon az egyesületi életnek — nem palotát, hanem csak szobát építeni akvaria fundamentumot nem alkalmas a szaktudományok száraz anyaga.

Hanem nekünk vidékieknek társadalmi helyzetünk bajából van egy egész kórakadásunk, melynek egyes darabjait senki nem tisztogatja, se természetűdös, se jogtudós se szobatudós — s ha csak magunk kesergő szívvel rá nem szánjuk magunkat a napzamos munkára: nem jutunk mi fedél alá soha!

Ha pedig teljesen másokra hagyjuk, hogy érdeklődésünk gondolkodásunk: — könnyen és gyorsan úgy járhatunk mint a minap, mikor a törvényhozás skart rajtuk könnyvetni, és kocsijaink féderjét olyan ruganyosokk teitve, hogy abban az időben csupa veszedelem volt kocsi praktizálni.

Egy bádógos, ha követeléseivel fellép az ellen a kinek hitelle dolgozott: felmutathat mindjárt egy tanuképen szereplő könyvet, melyet a bíró elfogad és respektál ha olyan írás van is benne a mit hivatalból aig vagy el se lehet olvasni. Nekünk — a nics semmink, a mivel bizonyítsuk hogy valakinek az egészségét hit-bé helyre állítottuk.

Az ügyvédek kezében van a munkadíjairól szóló tarifa, melynek tételeit a félnek magára nevezve érvényeseknek el nem ösmerni csak drága pénzért lehet. A mi tarifánk — a fél kezében van. S a hány a fél: anyai a tarifa; sőt némelyik a mi kedvéért tarifát nem is tart a kezében. Ezek mulasztásait — igaz hogy látszat szerint olyanok pótolják, kik az orvos munkáját művelni észszel tekintik, de ezek az orvos olyan lelkűek kik a tiszteletdíjnal becsesebb jutalom — az elismerés — adására is elég gazdagok.

Miközöttünk vannak — a vidéken — köz- igazgatási hivatalnokok: tisztí fő és alorvosok, a kiknek a törvény sok teendő, egyik másik törvényhatóság kevés fizetés ad. De ha az a munkáját érő tisztí főorvos hivatalos eljárása eredményéről jelentést dolgoz ki, s azokat illő helyére akarja juttatni: akkor veszi észre hogy hivatalisobájának maga a főnöke, maga az irnok és maga az kihirdője. De hogy egy fizetésért egy ember ennyi hivatait vinni ne legyen kénytelen: úgy segítnek a bajon a törvényhatóságok hogy a legtöbb közülök a tisztí főorvos számára hivatalhelyiséget nem is rendez be.

Mi közöttünk a vidéken kórorvosok is vannak, a kik a szegény községek szegény lakosait télen-nyáron, vízben-sárban törvény szerint tartoznak orvosolni, — a kik a patkárú-

sokat ugyan megtudják károsítani önmaguk által gyártott pilulák segítségével: de a betegnek nem mindig tudják odaadni az a mi éppen szükséges volna, mert a kézi patika csak anynyi szerből áll, a mennyit kézből idebb-odább lehet szállítani. Ezek a kórorvosok — a kik egy személyben orvosok és gyógyszerészek, pedig csak az egyik szakképzettséget szerezték meg — országszerte abban a helyzetben vannak, hogy okleveleik birtokában helyetven szerint egy-két évig kell magukat gyakorolni s csak azután léphetnek be a szolgáltatnak házába, melyben pályázat után a legérdemesebb nyeri ugyan a megválasztás dícsőségét, de ha az a legjelesebb a fizetését kéri, azt számára folyóvá tétetni a szolgabíró sem tudja.

Mi közöttünk a vidéken gyógyszerészek is vannak, a kiknek hosszabb idő óta nincs egyéb gondjuk, mint attól a prczótól, hogy melyben megeshetik, hogy vagyonuk értékét egyszerre csak hivatalból lejjebb szállítják: a real jogot személyes joggal cserélik fel. Erő és tudomány kell itt: is az igazság kiderítésére és megvédelésére, kivált olyanféle alapos rendezéssel szemben, mint a minő a doktorok kocsiját érte.

Van az említettekben kívül egy magasztos érdek, melynek be nem töltését vagy rosszul betöltését egyiránt fájdalmas nézni, tapasztalni és elviselni a hazai szívnek.

Közöttünk ki ne gondolkozzék sokszor a szaktudomány nemzeti irányú irodalmi művelésén? s kinek ne fájna közöttünk, ha hazai nyelvet a rossz kezelés kínjai alatt szenvedni látja?

Igaz, hogy van oly hazai társaságunk, melynek czélja éppen az orvosi tudomány könyvirodalmát nyelviünkön megteremtési és fenntartani — a magyar orvosi könyvkiadó társulat — de be kell vallani, hogy ennek a társaságnak munkálkodása idáig meg nem bocsátható sértéseket követ évről-évre el a magyar nyelv szépsége, fejlettsége és eredetisége ellen.

Egy társadalmi osztály élére állott, egy szaktudomány irodalmának művelésére vállalkozott társaságotól megvárjuk, hogy tisztelettel szem előtt tartsa a nyelv követeléseit éppen úgy mint a szaktudományt.

Ha valaki lefordítja nekünk az idegen szaktudósok remek műveit: köszönettel és elismeréssel adozunk nem és becses törekvéseknek. De ha az a valaki a nép nyelvétől vehető helyesen és szépen alkalmazható szavakat félre lökve „gyógyművészet, hőmérészet, kórismszét, viszonylagos, közepetti vonal, öszvehuzódásilag, raggpont“ s több eféle borzadalmas kifejezéssel ostromolja hallásunkat és azt akarja velünk elhitetni, hogy magyarul beszélni: akkor azt mondjuk, hogy az a valaki vagy nem tud magyarul vagy csak kontárkodik az íróitál.

Hogy mérészel az tollat fogni a kezébe s kicsoda vakmerőséggel áll ki a neuzeti irodalom piacának ama talajára, hol a szak- ösmeretek tolmácsainak díszes helye van — a ki azt hirdeti, hogy magyarul ír és szüntelen az igék szenvedő formáit, a „lesz“ segéd igét használja és magyaros szó rend helyett hoimi lelkietlen szó renddel bszantja az irni s egyszersmind a nyelv jogait tisztelni tudókat? Példa az ilyen szörendre a következő: „valamely béldarabnak a máskiba való betüremlése leginkább lefele, csak ritkán fölfelé történik.“

Ilyen idémi valókát pedig a magyar orvosi könyv iadó társulat kiadásában megjelent eredeti és fordított művekől igen igen sokat válogathatni, pedig közülök is is nagy vakmerőség azon magyar nyelv ellen, melyen Jókaink regényeit, Aranyaink hőskölteményeit s a Budapesti Szemle íróinak klasszikus értekezéseiket meg lehetett írni.

Magának az említett társulat igazgató tanácsának évi jelentései is helyenkint germanismussokkal vannak elcsúszva

En nem hiszem, hogy ne hazafini kötelesség volna tiltakozni azon nyelvkezelés ellen, melyben a magyar orvosi könyvkiadó társulatja magyar nyelvet részesíti.

De társulattal csak társulattal beszélhetnek sikeresen, miúok például a magyar orvosi könyvkiadó társulattal szemben a vidéki orvosgyógyász-egyesületek vagy szövetségei.

Az ilyen magamforma kevéssé ösmert embernek, falusi doktornak a felszólalását

legfeljebb csak azért magyarázzák, hogy — félremagyarázzák.

Ilyen czélokra kell az egyesületi élet tekintélye és hatalma.

Ilyen körülményekkel szemben kell az egyesületek komoly feleletre vonó hangjának feltámadni, és oda kiáltani a szaktudományok azon magyarázóinak kiknek a nemzet készpénzből palotákat építnek a honatyák, hogy ne csak francziául, ne csak németül, ne csak a külföldnek beszéljék hogy ök mit tudnak, hanem írják le ennek a még kötelességmulasztó fiat is kebelén melengető-hazának, ennek a fiat tevékenységére nagyon is rászorult nemzetnek azt a tudományt melyet ama palotákban tanítottak!

Nem fogyasztom tovább a tisztelt közgyűlés idejét.

Elmeilözöm helyzetünknek — az orvosok és gyógyszerészek helyzetének esetelését az igen rendezetlen szegény ügygel szemben. Pedig ez a növekedő társadalmi nyomorúság a két rendet kétszeresen terheli, a mennyiben a szegény az ő szomorú jogára az ugynevezett szegény jogra támaszkodva az orvostól és gyógyszerésztől nem csak alalmazást kér, hanem szakképzettségének munkáját is kéri.

El mellőzők több más kérdést is. Mert czélok csak az volt hogy ki mutassam az egyesületi élet szükségét s néhány határvonalban az öszszetartás alapját; továbbá czélok volt rá mutatni arra, hogy az egyesületek szövetsége nem nyüg, mint a kamarák rendezésére, — hogy az egyesületek szövetsége nem veszeljezti az egyesületek önkormányzatát, nem akadályozza tevékenységét, hanem inkább neveli erkölcsi értékét.

S miután a tanácskozási idő rövidsége a szónoklásban takarékságot parancsol: bézám beszédem arzal, hogy az általunk kezdeményezők által kidolgozott szövetség alap-szabály tervezetét megvitátás és elfogadás végett a közgyűlés érdeműs tagjainak tisztelettel ajánlom.

### Hangverseny.

Debreczen, máj. 31.

A debreczeni zenede javára vasárnap 1880. június 6-án a városi színházban, a zenede igazgatóság és az illető tanárok felügyelete és vezetése alatt, a debreczeni reform. főiskola kis ének kara, a helybeli dal- és zenede működők tagjai, több műbárát és zenedei növendékek közreműködésével rendezendő hangverseny műsorozata következék:

Is-ő rész.

1. Vegyes kardal: Gounod Károly „Vérző apáca“ (La Nonne sanglante) című dajjátékának 19. száma, műkednek: a) A z ének részét magán főszerrepeiben;

Zivuska-Gáspár Róza urhölgy, Balogh Ilona, Löwenberg Zsófia, Thuold Hajnalka k. asszonyok, zenedei növendékek és Makutz József, Pápay János, Torday Gábor, Tóth Károly műkedvelők; b) az általános kardalban Is-ő fenhangoz:

Adler Aranka, Antal Anna, Borsoy Erzsébet, Debreczeni Vilma, Gál Terésia, Gréf Erzsébet, Györfly Mária, Komédy Mária, Szabó Emma, Zchermaun Blanka, Varga Gabriella; Il-ik fenhangoz: Feinsinger Ignác, Mocsáry Geiza, Kállay Ferencz, Krisztinányi Alajos, Skribay József, Sztankó Béla, Tüdös Antal zenedei növendékek; az I. és II. férfi fenhangoz és az Is-ő Il-ik mályhangoz a ref. főiskolai ifjuság kis énekkar tagjai;

c) a zongora részben: Simonffy Béla és Steacker Sándor műkedvelők; Brell János, Heine Alfréd, Keymár József, Mácsey Sándor, Maróczy János, Márton János, Mirton Imre, Oirinsfeld János, Predic László, Ripoch Móríc, Travnicsek Antal, Dr. Ujfalussy József, Zimmermann Gyula és Komlóssy Lajos műkedvelők.

2. Mirton Imre ur hegedűn, Vienxtemp ábrándos szeszélyi című verseny darabját adja elő, Thót Emil ur zongora kísérete mellett.

3. Zivuska, Gáspár Róza urhölgy, Mayerbeer Ördög Róbertjéből a kegyelem dalit énekkli zongora kíséret mellett.

4. Budaházy Anna és Budaházy Zoltán

testvérek, két zongorán, négy kézre Raff Chaconne című zenedarabját játsszák.

5. Márton Etelka kisasszony, Éjji zenét dalol, Liszt Ferencztől és magyardarabokat.

6. A debreczeni dal- és zenegyulek működők tagjai énekklik a csatadalt, Huber Károlytól.

II. rész.

7. Brunner Róza, Göltl Irma kisasszonyok Thot Emil, Thot Gyula testvérek két zongorán, nyolcz kézre „A korona gyémántjai“ című dalmű nyitányát adják elő Huberttől.

8. Balogh Ilona és Löwenberg Zsófia, zenedei növendékek, kettős dalt énekelnek Massinet József „La hore királya“ cz. dalművéből. Hiteffy Lajos tanár ur zongora kísérete mellett.

9. Thuold Hajnalka zenedei növendékek játssza Viotti 22 ik hegedű versenydarabját Hiteffy Lajos tanár ur zongora kísérete mellett.

10. Löwenberg Zsófia k. a. dalója: a) Lekaszáltak már a füvet, b) Hőfehér a buhai heg teteje, c) Hires város az alföldön Kecske m é t“ című magyar darabokat, Hiteffy Lajos tanár ur zongora kísérete mellett.

11. Kovács Lajos gordonkaművész Erdődöröl Szuharmegyeében játsszik egy darabot zongora kíséret mellett.

12. A ref. főiskolai kis énekkar magyar vil dalokkal kezesíti be a hangversenyt.

Helyárak: Csaldí páholy 5 frt, alsó-és közép-páholy 3 frt 50 kr, második emeleti páholy 2 frt 80 kr, támaszék 80 kr, földszinti zártszék 50 kr, emeleti zártszék 40 kr, földszinti bemenet 40 kr, karzat 20 kr, gyermekjegy 20 kr, tanulójegye 20 kr, helyőrség örmesteről lefelé 20 kr o. e.

Belépti-jegyek kaphatók s előjegyezethetők a zenedei pénztárnok Göltl Nándor ur gyűgyosztályában (főpiacz, gr. Dégenfeld 5-ik számú háznál), az előadás estéjén pedig a színházi pénztárnál.

A fentebli előadásra azon reményre bízhatomok meghívni sz. kir. Debreczen város és vidéke naggyérdmú közönségét, hogy a kitartott jótékonyként elérhetését kegyeletes pártfogásával támogatni fogja.

Kezdeté pontban fél 8 órakor.

A zenede igazgatóság.

### Napi hírek.

Az orvosgyógyászati egyesület szombati banketjén Dr. Popper Alajos felolrolván azon érdemeket, pártfogást s kitűnő jó indulatú mutató tetteket melyek által Simonffy Imre polgármester s kir. tanácsos ur a debreczeni orvosgyógyászati egyesületet évek óta folyamatosan támogatja — ajánlotta igen talpraesott pohár köszöntő kíséretében hogy az egyesület polgármester urat válassza meg tiszteletbeli tagnak. Oly általános lelkesedéssel fogadták a jelenlevők ez ajánlást, hogy azonnal kinyilvánították miszerint a debreczeni orvosgyógyászati egyesület közelgő évi közgyűlésén e lépés a közönség és az alap-szabály megálapodási szerint intéztessék el.

Dr. Nogál János nvaradi felszentelt püspök ur miután tegnap a rom. kath. templomban a bérmálási szentséget kiszolgáltatta a ma déli vonattal utazott vissza nvarádra. Itt tartózkodása alatt főzött. Huzly Károly prépost ur vendége volt.

Fegyvergyakorlat. A helybeli 39-ik gyalogzoreduhez bevonuló tartalékos katonák holnap tartoznak jelenkezni a parancsnokságnál, a mikor is kezdetét veszi a 14 napig tartó fegyvergyakorlat. Ugy tudjuk, hogy városunk intelligensebb ifjuságából igen sokan vannak behiva.

Műkedvelői előadás. A helybeli iparos ifjuság által rendezett műkedvelői előadás tegnap megtartott. Mielőtt az előadásról szóllanánk nem halgathatjuk el megrovásunkat azért, hogy a színház csak félig telt meg. Az iparos ifjak nemes czélu egylete mindenestre buzgóbb pártolást érdemelt volna. Hisszük, hogy a legközelebb rendezendő előadás majd szulot ház előtt fog lefolyni. A előadás általánban meglepett mindenkit. A szereplők kivétel nélkül ügyesen, otthonosan mozogtak, értelmesen és szépen társalogtak. A nők azonban ez alkalommal is felülmúlták a

férfiakat. Mikinszki Karolina, Tóth Karolina, Lajos Ilka kisasszonyok és Forgách Károlyné uró úgy jártak ott, mintha mesterségük lenne a színészkedés. Lámpaláz senkinél sem volt észlelhető. A férfiak közül kiváltak Szuhay Vincze, Berger József, Weidner Gusztáv és Szántai Aurél, de különösen Vékony Mihály mint Borbács. Kisebb szerepeiket kifogás nélkül töltötték be Bercecz József Szepessy Bandi és Rástovszky László. Az első és második felvonás között Szűcs Eszti, a második és harmadik felvonás között pedig Szentesy Etelka kisasszonyok magyar magán táncot lejtettek meg pedig ritka ügyességgel. Végül feltétlen dicséret illeti a pontos rendezést és betanítást Ferenczi Alajost. A szereplők annyi koszorut és virágcsokrot kaptak, hogy alig győzték haza szállítani. — Az egész előadás igen keelmes benyomást tett a hallgatóra, s öhajítandó, hogy több így előadás is rendeztesék.

A debreczeni főiskolai önképző kör, melynek alapítói között Csengery Antal, Szabó Károly kolozsvári egyetemi tanár, Szilágyi István máramaros-szigeti igazgató tanár s más országszerte ismert férfiak voltak s mely azóta is az ifjabb iró nemzedék szamos tagjának (Imre Sándor, Ladányi Gedeon, Szeremley Samu, Balogh Ferencz, Bihari Péter, Dapsy László, Szana Tamás, György Endre, Csiky Kálmán) első szegéit hallotta, — jubileumára már megletek hiva. A jubileum, mint már írtuk, jövő hó 6-án lesz.

Az iparos ifjak által rendezendő második műkedvelői előadásra, mint halljuk, csakugyan meggyerték T a m á s s y t a nép-színház kitűnő művészt a közreműködésre. — Elvesztett gyermek. Egy 10 éves kis fiu névszerint Kiss Péter körülbelül nyolcz napja van távol a szülői háztól, kik a Homokkertben laknak, Eszrevényintől távozott el s azóta nem bírják megtalálni.

Lövészet. 1880: május hó 30-án tartott lövészet eredménye: Bevétel 11 forint 85 kr. Kiadás 11 5 kr. Maradvány 80 kr. — Díjját nyertek: Budaházy Miklós legjobb mélylövessel 1 drb 2 frtos tallért. ifj. Barcsay Miklós legjobb körlövessel 1 drb 1 frtos tallért —

A Tisza víztorító intézet rendkívüli közgyűlése, melyet tegnap kellett volna megtartani, június 13-kára halasztatott.

Lázadás az embervásáron. Tegnap délután néhány bepályázott és bebzorított napszamos kikötött az ott tartózkodó rendőrről A veszedekés és láрма oly nagy mérvet öltött, hogy csaknem az egész rendőrségnek meg kellett jenni a helyszínre, a hol már verekedésre is került a sors csak a véletlennek köszönhető, hogy egy felülből napszamos kaszával ketté nem hasonította a rendőr fejét. A tettesek közül egy pár bekisérteit. Ily lázadások ezen a vásáron igen gyakoriak s nem hazudunk ki mondanivalót, hogy ennek naggyrészt s leggyakrabban magok a napszamos fogadópolgárok az okai, a mennyiben az illető gazda, a helyett, hogy közéjük menne a Bárány-ba, megeljó távolágyira töltik s onnan kurjanlja el magát, hogy „Jöjjenek ide ken. tek.“ Erre rona eiebb tiz, husz, aztán harmincz ember. Összevesznek s így támad a zavar. Tegnap is így történt s látuk azt a polgárt is, a ki a most leirt módon járt el.

Elvesztett. Szombaton a naggyerdőn egy női aranyóra elveszett. A szives megtaláló kértetik azt a kapitányi hivatalnál letenni. A tulajdonos részéről illő jóálmában részesül.

Rendőri rövid hírek. Tegnap 5 hetike kocsis kurjongatott végig az utcákon s mert a figyelmeztésekre nem akartak lecsendesedni bekisértek őket. — Kenyér tolvaj. Ma egy falusi szekérről kenyeret lopott egy tolvaj, rajta érték s elfogták. — Egy gombkötő segédet fogtak el, ki gazdájától több a gombkötéshez szükséges tárgyakat lopott s azt elkakarta árusítani.

Felolés szerkesztő: Kutasi Imre.

Főszerkesztő: Vértési Arnold.

### Kohn Fáni

N. Várad

Weisz Sámuel

Debreczen

JEGYESEK.

Table with 2 columns: 'Építési árverés-hirdetmény.' and 'Rakomány felépítő rakarra nézve'. It lists various construction materials and their prices.

Advertisement for 'Népszerűen háztartási cikkek' (Popular household items) featuring 'valódi briliánna ezüstből' (real silver-plated) items. Includes a list of products and prices.

Advertisement for 'ISZAKOSSAG' (Travel Agency) featuring 'egyedül csak az én kitűnő szorem által gyógyítható.' (only by my excellent cure can be cured). Includes contact information for Heinrich St. ur Dortmund.

Advertisement for 'Reinhold Retzlaff, gyáros Drezdában (Szász.)' (Reinhold Retzlaff, manufacturer in Dresden, Saxony). Features an illustration of a woman and text about '1000 frtot azon hölgynek, ki SZEPLŐ-KENŐCSÖM' (1000 francs for the lady who has freckles).

Large advertisement for 'SCHMID H. gépgyáros és MARSHALL SONS & Cmp. Ltd.' (Schmid H. machine maker and Marshall Sons & Co. Ltd.). Includes text about 'Gőzmozdonyait, Cseplőgépeit, Órlómalmait' (steam engines, threshing machines, flour mills) and '179 2-6'.